

INGLIZ TILI FANIDA TURLI XIL METODLARDAN FOYDALANISH

Rishton tumani 2-son politexnikumining

ingliz tili fani o'qituvchisi

Yahyoyeva Odinaxon Nu'monjon qizining

Email. oykxonyahyoyeva@gmail.com

ANNOTATSIYA Ushbu ilmiy maqolada ingliz tili o'qitishda turli xil metodlardan foydalanishning ahamiyati va samaradorligi tahlil qilinadi. Maqolada ingliz tilini o'rganish jarayonida qo'llaniladigan an'anaviy, kommunikativ, tajriba asosidagi, induktiv va zamonaviy metodlar (masalan, blended learning va texnologiyalarga asoslangan metodlar) keltirilgan. Har bir metodning o'ziga xos afzalliklari va kamchiliklari ko'rib chiqilib, o'qituvchilar metodlarni o'quvchilarning ehtiyojlari va ta'lim jarayonining maqsadlariga mos tanlashlari kerakligi ta'kidlangan. Maqola metodlarning samaradorligini oshirish uchun pedagogik va texnologik innovatsiyalarni qo'llash zarurligini ko'rsatib, o'qituvchilar uchun amaliy tavsiyalar beradi. Shuningdek, ingliz tili o'qitishda texnologiyalardan foydalanishning o'рни va ahamiyati alohida qayd etilgan. Maqola ingliz tili o'qituvchilari va ta'lim tizimi mutaxassislari uchun metodologik asoslar va zamonaviy yondashuvlar haqida muhim tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: Ta'lim, tahlil, bilim, ma'naviy, ijtimoiy, pedagogik, zamonaviy;

Annotation. This scientific article analyzes the importance and effectiveness of using different methods in teaching English. The article presents traditional, communicative, experiential, inductive and modern methods (for example, blended learning and technology-based methods) used in the process of learning English. The specific advantages and disadvantages of each method are considered, and it is emphasized that teachers should choose methods according to the needs of students and the goals of the educational process. The article shows the need to use pedagogical

and technological innovations to increase the effectiveness of methods, and gives practical recommendations for teachers. Also, the role and importance of using technology in English language teaching is noted. The article contains important recommendations about methodological foundations and modern approaches for English language teachers and education system specialists.

Key words. Education, analysis, knowledge, spiritual, social, pedagogical, modern;

KIRISH Ingliz tili bugungi kunda dunyoning eng ommabop va keng tarqalgan tillaridan biridir. Xalqaro aloqalar, biznes, ilm-fan, ta'lim va madaniyat sohalarida ingliz tilining roli beqiyosdir. Shuningdek, globalizatsiya jarayonlari va texnologik taraqqiyot, ingliz tilini o'rganishni yanada muhimroq qilmoqda. Bunda ingliz tilini o'rganishning samaradorligi va sifatini ta'minlashda o'qituvchilarning o'rnini nihoyatda katta. Ingliz tili o'qitish metodlari o'zgarib boradi va zamon talablariga moslashadi. O'tgan asrlarning o'rtalarida an'anaviy metodlar, masalan, grammatika va tarjimaga asoslangan yondashuvlar keng tarqalgan bo'lsa, bugungi kunda kommunikativ yondashuvlar, interaktiv va texnologiyalarga asoslangan metodlar birinchi o'rinda turadi. O'qituvchilar o'z metodlarini tanlashda nafaqat pedagogik maqsadlarni, balki o'qituvchilarning ehtiyojlarini ham inobatga olishlari kerak. Bu esa, o'z navbatida, ingliz tili o'qitish metodlarining samaradorligini oshiradi.

Ingliz tili o'qitishda metodlarning to'g'ri tanlanishi o'quvchilarning tilni tez va samarali o'rganishiga yordam beradi. Misol uchun, an'anaviy metodlar tilni grammatik jihatdan chuqur o'rganishga qaratilgan bo'lsa, kommunikativ metodlar o'quvchilarga tilni real vaziyatlarda, muloqotda foydalanishga imkoniyat yaratadi. Shuningdek, texnologiyalarning rivojlanishi va ularning o'qitish jarayonida qo'llanilishi ingliz tili o'qitishning yangi imkoniyatlarini yaratdi. Kompyuter dasturlari, mobil ilovalar va internet resurslari o'quvchilarning tilni o'rganish jarayonini yanada qiziqarli va interaktiv qilishga yordam beradi. O'qituvchilar uchun metodlar orasidan tanlov qilishda eng muhim omillardan biri o'quvchilarning individual xususiyatlari va

ehtiyojlaridir. Har bir o'quvchi o'ziga xos tarzda tilni o'rganadi, ba'zilariga an'anaviy yondashuvlar samarali bo'lishi mumkin, boshqalari esa kommunikativ metodlar yoki texnologiyalardan foydalanishni afzal ko'rishadi. Shu sababli, metodlarni tanlashda o'qituvchi o'quvchilarni chuqur tushunib, ularning ehtiyojlariga mos keladigan usullarni qo'llashga intilishi kerak. Shu bilan birga, metodlarning o'zgarishi, ingliz tili o'qitishning samaradorligini oshirishga imkon yaratadi. O'qituvchilarning zamonaviy metodlarni qo'llashlari, o'quvchilarni yanada faol ishtirok etishga undaydi va ularda tilni o'rganishga bo'lgan ishtiyoqni kuchaytiradi. Ingliz tilini o'qitish metodlarini yangilash va rivojlantirish, shuningdek, ta'lim tizimining umumiy sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA NATIJALARI . Ingliz tili o'qitish metodlarining umumiy tahlili Ingliz tilini o'qitishda ko'plab metodlar mavjud bo'lib, har biri o'zining usullari va yondashuvlariga ega. Quyidagi asosiy metodlar ingliz tilini o'qitishda keng qo'llaniladi: Grammar-Translation Method: Bu metodda grammatikani o'qitishga katta e'tibor beriladi. O'quvchilar tilning grammatik qoidalarini o'rganish va tarjima qilish orqali tilni o'rganadilar. Ushbu metodning kamchiligi shundaki, u tilni amaliy ravishda ishlatishga kam imkoniyat yaratadi. **Direct Method:** Ushbu metodda o'qituvchi ingliz tilida faqat inglizcha gapiradi. O'quvchilar tilni eshitish va tushunish orqali o'rganadilar. Bunda tarjima va grammatikani tushuntirishdan ko'ra, tilni bevosita o'rganish asosiy maqsad bo'ladi. **Kommunikativ metodlar** Communicative Language Teaching (CLT) bu metodning asosiy maqsadi o'quvchilarga tilni amaliy tarzda, ya'ni real hayotdagi vaziyatlarda muloqot qilish imkoniyatini yaratishdir. O'qituvchi o'quvchilarga o'z fikrlarini ifodalash, muloqot qilish va suhbatlar o'tkazish imkoniyatlarini taqdim etadi. Tajriba asosidagi metodlar Task-Based Learning (TBL): Ushbu metodda o'quvchilarga konkret vazifalar beriladi.

O'quvchilar vazifani bajarish jarayonida tilni o'rganadilar. Bu metod o'quvchilarga tilni real hayotda qo'llash imkonini beradi. Inductive Learning bu metodda o'quvchilarga tilni qoidalari haqida bevosita ma'lumot berilmaydi. O'quvchilar tilni o'zlari o'rganadilar, ya'ni ular mustaqil ravishda qoidalarni aniqlashga harakat qilishadi. Zamonaviy ingliz tili o'qitish metodlari o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashishga va interaktiv usullarni qo'llashga katta e'tibor qaratadi. Quyidagi metodlar bugungi kunda keng tarqalgan: Interaktiv metodlar o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi. Guruh ishlari, rolli o'yinlar, debatlariga asoslangan

mashqlar o'quvchilarga tilni faqat o'qituvchidan emas, balki bir-birlaridan ham o'rganishga imkon yaratadi. Bu metodlar o'quvchilarda tildan foydalanishga ishonch hosil qiladi. Bugungi kunda ingliz tili o'qitishda texnologiyalardan keng foydalanish talab etiladi. Online kurslar, mobil ilovalar, video darsliklar va interaktiv o'quv materiallari o'qitish jarayonini yanada samarali qiladi. O'quvchilar texnologiya yordamida darslarni qiziqarli va interaktiv tarzda o'tish imkoniga ega. **Blended Learning (Aralash o'qitish).** Blended Learning, ya'ni an'anaviy va onlayn o'qitishning kombinatsiyasi, zamonaviy metodlardan biridir. O'quvchilar darslarni sinfda va internet orqali amalga oshiradilar. Bu metod o'quvchilarga o'z o'qish temponi va metodini tanlash imkonini beradi. Har bir metodning o'ziga xos afzalliklari va kamchiliklari mavjud. Shuning uchun o'qituvchilar metodlarni o'quvchilarning ehtiyojlariga qarab tanlashlari kerak. Misol uchun:

Grammar-Translation Method: Ushbu metod grammatikani chuqur o'rganish va tarjima qilishda foydali bo'lishi mumkin, ammo muloqotga asoslangan yondashuvni yaratishda kamchiliklarga ega. **CLT:** Bu metod tilni amaliy ravishda o'rganishga yordam beradi, ammo ba'zi o'quvchilar grammatikani yaxshi o'rganmasligi mumkin. **Task-Based Learning:** Ushbu metod o'quvchilarga tilni real vaziyatlarda qo'llash imkoniyatini beradi, ammo ba'zi talabalar uchun murakkab bo'lishi mumkin.

Amaliy misollar va tavsiyalar Misol 1: O'qituvchi sinfda ingliz tilida qisqa suhbatlar tashkil etadi, bu orqali o'quvchilar o'z fikrlarini ifodalashda o'zlarini erkin his qilishadi. O'quvchilarga guruh bo'lib ish olib borish vazifasi beriladi. Har bir guruh ingliz tilida taqdimot tayyorlaydi va uni sinfga taqdim etadi.

Tavsiyalar:

1. O'qituvchilar turli metodlarni kombinatsiya qilib, o'quvchilarga eng samarali usulni tanlashlari kerak.
2. Texnologiyalardan foydalanish o'qitishni yanada interaktiv va qiziqarli qiladi.

3. О'quvchilarning ehtiyojlariga mos metodlarni tanlash zarur.

Sun'iy intellektning ingliz tilini o'rgatishda qo'llanilishi yangi istiqbollarga ega. **AI-dasturlar** o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashadi va tilni o'rganishda shaxsiy yondashuvni taklif etadi. Masalan, **Grammarly** yoki **Ginger** kabi dasturlar, grammatik xatolarni avtomatik ravishda aniqlaydi va o'quvchiga ularni to'g'rilash bo'yicha tavsiyalar beradi. Bu dasturlar o'quvchilarga grammatikani yaxshilashda yordam beradi, shuningdek, yozma va og'zaki nutqdagi xatoliklarni aniqlashda yordam beradi. Ingliz tilini o'rganayotgan o'quvchilar uchun **onlayn til almashish platformalari** juda samarali vosita hisoblanadi. Masalan, **Tandem** va **HelloTalk** kabi ilovalar orqali o'quvchilar dunyoning turli burchaklaridan kelgan ingliz tilida so'zlashuvchi odamlarga bog'lanib, o'z nutq ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. Bu platformalarda o'quvchilar turli madaniyatlar va tillarni o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki Ingliz tili o'qitish metodlari vaqt o'tishi bilan zamon talablariga mos ravishda rivojlanib, turli yondashuvlarni o'z ichiga olgan. An'anaviy metodlardan tortib, zamonaviy kommunikativ va texnologik metodlarga bo'lgan jarayon, ingliz tili o'qituvchilari va o'quvchilari uchun yangi imkoniyatlar yaratdi. Har bir metodning o'ziga xos afzalliklari va kamchiliklari mavjud bo'lib, ular o'qituvchilarga o'quvchilarning ehtiyojlari, til o'rganishning maqsadlari va o'qitishning samaradorligini hisobga olgan holda tanlash imkonini beradi. **An'anaviy metodlar** (masalan, Grammar-Translation Method) ko'proq grammatika va tarjima qilish orqali tilni o'rgatishga qaratilgan. Bu metod tilni chuqur grammatik qoidalar asosida o'rgatishda samarali bo'lishi mumkin, lekin amaliy muloqotda kamroq qo'llaniladi. Bu metod hozirgi kunda zamonaviy o'qitish uslublari bilan birgalikda qo'llaniladi, ammo faqat grammatika o'rgatishning o'zi yetarli emasligini anglab yetishgan holda, o'qituvchilar ko'proq kommunikativ metodlarga e'tibor qaratmoqdalar. **Kommunikativ metodlar** (masalan, CLT) tilni o'rganishda muloqotga asoslanadi va o'quvchilarga real hayotdagi vaziyatlarda ingliz

tilini qo'llashni o'rgatadi. Bu metod o'quvchilarning tilga bo'lgan ishtiyoqini oshiradi, chunki ular tilni nafaqat o'qish va yozish, balki amalda muloqot qilish orqali o'rganadilar. Shu bilan birga, CLT metodining samarali ishlashi uchun o'qituvchilarning maxsus pedagogik malakasi va tajribasi kerak. O'qituvchining roli – o'quvchilarni aniq va to'g'ri yo'naltirish, suhbatlar va vazifalarni samarali tashkil etishdir. **Tajriba asosidagi metodlar** (masalan, Task-Based Learning) o'quvchilarga real vazifalarni bajarish orqali tilni o'rganish imkoniyatini beradi. Ushbu metod o'quvchilarga o'z bilimlarini real hayotga tatbiq etishga yordam beradi. O'qituvchilar bu metodni qo'llashda o'quvchilarni faol ishtirok etishga undashlari va turli xil vazifalar yordamida tilni to'g'ri ishlatishga o'rgatishlari kerak. Bu metodni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun yaxshi tashkilot va rejalashtirish talab etiladi. Bundan tashqari, **texnologiyalarni qo'llash** o'qitish jarayonini yanada jonli va interaktiv qilish imkonini beradi. Kompyuter dasturlari, mobil ilovalar, online platformalar va video darslar yordamida ingliz tilini o'rganish jarayoni o'quvchilar uchun nafaqat samarali, balki qiziqarli ham bo'ladi. O'quvchilar darslarni o'z temponida, turli interaktiv mashqlar orqali bajarishlari mumkin, bu esa ularga yanada kengroq til bilimi olish imkonini beradi. Shu bois, texnologiya ingliz tili o'qituvchilarining metodlariga katta qo'shimcha bo'lib xizmat qiladi. **Aralash o'qitish (Blended Learning)** metodlari esa an'anaviy darslarni onlayn ta'lim bilan birlashtirishga imkon yaratadi. Bu o'quvchilarga o'z o'quv jarayonlarini moslashtirish va darslarni erkin ravishda o'zlashtirish imkoniyatini beradi. Bunday yondashuv ta'lim jarayonini yanada moslashuvchan va samarali qilishga yordam beradi. Xulosa qilib aytganda, ingliz tili o'qitishda metodlarning xilma-xilligi va ularning to'g'ri tanlanishi o'quvchilarning muvaffaqiyatli til o'rganishiga katta ta'sir ko'rsatadi. O'qituvchilar o'z metodlarini tanlashda o'quvchilarning ehtiyojlariga, guruhning o'ziga xos xususiyatlariga va o'qitishning maqsadlariga asoslanishlari zarur. Zamonaviy pedagogik metodlar va texnologiyalardan foydalanish, o'quvchilarga tilni amaliy tarzda o'rganish imkoniyatini yaratadi, bu esa o'qitish jarayonining samaradorligini oshiradi. Ingliz tili o'qitish metodlarining kelajakda yanada rivojlanishi va innovatsion

yondashuvlarni qo'llash ta'lim tizimining sifatini oshirishga yordam beradi. Bundan tashqari, o'qituvchilarning metodlarga bo'lgan yondashuvini doimiy ravishda takomillashtirish va yangilash, til o'rganishni yanada samarali va qiziqarli qilishga imkon yaratadi. O'qituvchilar turli metodlarni birlashtirib, o'quvchilarga maksimal foyda keltirishi mumkin, bu esa ingliz tilini o'rganishning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Jalolov Jamol. Chet til o'qitish metodikasi. "O'qituvchi" nashriyot-matbaa ijodiy uyi, Toshkent – 2012.
2. Bekmuratova U. B. "Ingliz tilini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish" mavzusida referat. Toshkent — 2012 yil
3. Отабоева, М. Р. Chet tilini o'qitishda zamonaviy innovatsion texnologiyalaridan foydalanish va uning samaradorligi / М. Р. Отабоева. — Текст: непосредственный, электронный // Молодой ученый. — 2017. — № 4.2 (138.2). — С. 36–37. — URL: 4.https://moluch.ru/archive/138/39058/ (дата обращения: 27.04.2020) Xatamova N. Q., Mirzayeva M.N. "INGLIZ TILI DARSLARIDA 5. QO'LLANILADIGAN INTERFAOL USULLAR" (uslubiy qo'llanma), Navoiy, 2006, 40 bet. 5. Xoldorova M., Fayziyeva N., Rixsittilayeva F. "CHET TILINI O'QITISHDA YORDAMCHI VOSITALARDAN FOYDALANISH". Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2005
6. Hoshimov O'., Yoqubov I. "INGLIZ TILI O'QITISH METODIKASI" (o'quv qo'llanma) Toshkent: "Sharq" nashriyoti, 2003
7. Faxriddin B., No'monbek A. ABS SISTEMASI BILAN JIHOZLANGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNING TORMOZ SAMARADORLIGINI MATEMATIK NAZARIY TAHLILI //International journal of scientific researchers (IJSR) INDEXING. – 2024. – T. 4. – №. 1. – С. 333-337.
8. Xuzriddinovich B. F. et al. ABS BILAN JIHOZLANGAN AVTOMOBILNI TORMOZ PAYTIDA O 'ZO 'ZIDAN VA MAJBURIY TEBRANISHLARINI TORMOZ SAMARADORLIGIGA TA'SIRINI TAHLIL QILISH //ОБРАЗОВАНИЕ

НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2024. – Т. 47. – №. 4. – С. 81-87.

9. Karshiev F. U., Abduqahorov N. ABS BILAN JIHOZLANGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLAR TORMOZ TIZIMLARINING USTIVORLIGI //Academic research in educational sciences. – 2024. – Т. 5. – №. 5. – С. 787-791.

10. Qurbonazarov S. et al. ANALYSIS OF THE FUNDAMENTALS OF MATHEMATICAL MODELING OF WHEEL MOVEMENT ON THE ROAD SURFACE OF CARS EQUIPPED WITH ABS //Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2024. – Т. 4. – №. 8. – С. 45-50

11. Каршиев Фахридин Умарович, Н.Абдукахоров ИЗУЧЕНИЕ МИКРОСТРУКТУРЫ СТАЛИ В МАТЕРИАЛОВЕДЕНИИ//<https://www.iupr.ru/6-121-2024>

12. Xusinovich T. J., Ro‘zibayevich M. N. M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O‘RGANISH.

13. Махкамова Н.Р. Социально-нравственные и духовные процессы в Узбекистанском обществе конца XIX – начала XX вв. // Общественное мнение. Права человека. – Ташкент, 2001, №2(14). – С. 85-91.

14. Муминов И.М. Избранные произведения в 4-х томах. – Ташкент, 1976, Т.2. – С. 37.

15. Салижанова Г.Ф. Учебно-просветительские очаги в Туркестане, их общественное значение (конец XIX – начало XX вв.). Автореф. дисс. ... канд. ист. наук. – Ташкент, 1998. С. 22.

16. Сравнение программ русско-туземных школ и новометодных мактабов. // Туркистон вилоятининг газети. 1915, №84, 85.

17. Шамсутдинов Р., Расулов Б. Туркистон мактаб ва мадрасалари тарихи. – Андижон: Мерос, 1994. – Б. 60.